

Posudok na habilitačnú prácu

Meno a priezvisko habilitanta: PhDr. Jakub Bardovič, PhD.

Názov habilitačnej práce: Volebné systémy na úrovni samosprávnych krajov a ich limity (Vedecká monografia)

Odbor habilitačného konania: Verejná správa a verejná politika

Pracovisko: FSV UVM v Trnave

Habilitačná práca je predložená vo forme vedeckej monografie, t.j. publikácie schválenej Edičnou radou UCM a vedením Fakulty sociálnych vied UCM v Trnave.

Predložená monografia má ambíciu vyplniť istý nedostatočne pokrytý priestor vo výskume volieb v prepojení na občiansku participáciu. Ako i sám autor v Úvode konštatuje, napriek pomerne početným skúmaniam v oblasti volieb, istú výskumnú absenciu možno vnímať práve pri skúmaní volieb do orgánov samosprávnych krajov (resp. regionálnych volieb vo všeobecnosti), či už z hľadiska prepojenia „voľby – participácia – kvalita demokracie“ alebo i z hľadiska špecifickej metodológie skúmania. V tomto aspekte sa autor prejavuje ako skúsený vedec a odborník, nakoľko predkladaná vedecká monografia približuje autorov analytický pohľad na nastavenia samotného volebného systému pre obsadzovanie mandátov v rámci orgánov samosprávnych krajov, t.j. predsedu VÚC a zastupiteľstva VÚC. Ako sa uvádza v texte, cieľom práce je *„charakterizovať existujúce nedokonalosti volebných pravidiel a ich dôsledky pri zohľadnení volebných systémov a na to naviazaného výkonu volebného práva na úrovni samosprávnych krajov pri oboch priamo obsadzovaných orgánoch“*, a týmto prepojením dvoch hlavných centier výskumu (prepojenie reprezentatívnosti výsledkov a rovnosti volebného práva) do jedného výskumného celku habilitant prekračuje – kvalitatívne i metodologicky – doterajšie zaužívané rámce skúmania volieb z pohľadu ich nastavenia v demokratických podmienkach (najmä v SR).

Predložená vedecká monografia je štruktúrovaná do dvoch obsahovo hutných kapitol. Autor predstavuje teoreticko-metodologické východiská v prvej kapitole, ktorá o.i. približuje potenciálne hodnotiace kritéria potrebné na neskoršie interpretovanie sledovaných volebných systémov uvedených v druhej kapitole. V nej autor približuje obsadzovanie kresiel v prípade predsedov samosprávnych krajov ako i poslancov zastupiteľstiev skúmanej úrovne samosprávy. Táto časť sa priamo venuje naplneniu kľúčových cieľov a stanovených výskumných otázok.

Z textu je tak zrejmé, že autor kvalitne realizoval prvotnú fázu výskumu, nakoľko nadväzuje a čerpá z doteraz publikovaných odborných a vedeckých výstupov odborníkov v danej oblasti, v prepojení troch nosných aspektov – „voľby – participácia-kvalita demokracie“. Jeho pozornosť sa sústredila na metodologickú stránku skúmania jednotlivých typov volebných systémov nielen z globálneho (teoretického) hľadiska, ale svoju pozornosť sústredil najmä na podmienky Slovenska, a to najmä v otázke tvorby volebných obvodov, čím konfrontuje nastavenie svojho výskumu s doterajším stavom poznania v problematike na Slovensku i blízkom geografickom zábere. I z tohto dôvodu stanovuje odporúčnosť ako špecifické hodnotiace kritérium svojho výskumu.

Na základe uvedeného autor v monografii formuluje viacero navzájom prepojených výskumných otázok zameraných na zjednotenie volebných pravidiel z r. 2014, identifikovanie nedokonalostí legislatívneho nastavenia v prípade volieb poslancov do zastupiteľstiev v prepojení na identifikáciu bariér výkonu volebného práva spolu s identifikovaním možnej zmeny postavenia a) voliča ako i b) jeho zastúpenia, t.j. skúmanie zachovania rovnosti volebného práva v kontexte aktuálneho nastavenia vzťahu volič – volebný subjekt.

Druhým (ďalším) prínosom výskumu v problematike zastupiteľstiev samosprávnych krajov predstaveného v tejto monografii je návrh mechanizmu pre obsadzovanie poslaneckých kresiel v zastupiteľstvách, ktorý autor spracoval v kontexte aktuálnych legislatívnych nedokonalostí. Ako uvádza, tieto môžu potenciálne spôsobovať nerovnosti vo výkone volebného práva a tým pádom aj v reprezentácii voličov a vo voľbách súťažiacich subjektov. Skúmanie vzťahu väčšiny a menšiny pri predsedoch VÚC (t.j. aspekt dosahovania reprezentácie voličov) je spracované z metodologického hľadiska inšpiratívnym spôsobom, nakoľko autor pracuje s vykreslením samotnej logiky relatívnej väčšiny na konkrétnych modelových príkladoch za pomoci vybraných hodnotiacich kritérií, a to hlavne kritéria symetrického obrátenia preferencií (Condorcetovho kritéria). Uvedené mu zároveň umožnilo identifikovať previazanosť dosiahnutého stavu s procesom predvolebnej selekcie a so samotným volením voliča a priestorom pre strategické hlasovanie, čo tvorí jeden z ústredných pojmov výskumu.

Mimoriadne zaujímavou a podnetnou časťou práce je skúmanie autora toho, ako sa v definovaných hraniciach správajú samotné samosprávne kraje, pričom identifikuje o.i. potenciálne porušovanie kritérií vymedzených v odbornej literatúre.

V kontexte predloženého výskumu i z formulovaných záverov možno konštatovať naplnenie stanovených čiastkových cieľov i hlavného cieľa v rozsahu prekračujúcom štandardné požiadavky. Mimoriadne treba oceniť, že na základe zistení autor v závere práce prináša vlastnú klasifikáciu volebného systému využívaného vo voľbách do samosprávnych krajov.

Z tohto dôvodu je nesporné, že predložená habilitačná monografia je výsledkom dlhoročného odborného, vedeckého i pedagogického zamerania habilitanta a jednotlivé čiastkové závery uvedené i v tejto monografii autor priebežne verifikoval na rôznych konferenčných fórach a prostredníctvom recenzných konaní, výsledkom ktorých bolo priebežné publikovanie týchto čiastkových záverov. Z poznania zamerania publikačnej a prednáškovej činnosti habilitanta možno konštatovať, že predložená habilitačná monografia je výsledkom dlhodobého výskumu a prináša tak komplexný pohľad na skúmanú problematiku a formuluje celú škálu riešení, otázok a námětov do diskusie v budúcich výskumoch v kontexte zjednotenia volebných pravidiel (ako jedného zo zámerov prijatia nového volebného zákona). V tomto aspekte je možné konštatovať jednoznačný prínos autora pre rozvoj výskumu a vedy v odbore habilitačného konania.

Na základe predloženej habilitačnej práce – vedeckej monografie a na základe splnenia ostatných náležitostí habilitačného konania navrhujem udeliť PhDr. Jakubovi Bardovičovi, PhD., vedeckopedagogický titul docent v odbore Verejná správa a verejná politika.

V Trnave dňa 06.05.2024

doc. PhDr. Tatiana Tökölyová, PhD.
FSV UCM v Trnave